

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
DEPARTAMENT PODRĘCZNIKÓW, PROGRAMÓW I INNOWACJI

Warszawa, 28 sierpnia 2020 r.

DPPI-WPPIP.053.12.2020.DP

Pani
Wanda Nowicka

Szanowna Pani,

odnosząc się do postulatu wprowadzenia do programów nauczania na wszystkich etapach kształcenia antyprzemocowych treści równościowych (art. 14 Konwencji sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., Dz. U. z dnia 8 lipca 2015 r., poz. 961) sformułowanego w petycji *w sprawie szybkiej i pełnej implementacji Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, uprzejmie przedstawiam poniższą odpowiedź.

Preambuła ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe stanowi: „Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej jest wspólnym dobrem całego społeczeństwa, kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem ustalonymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. (...) Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju oraz przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności¹.”

Określana przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podstawa programowa musi bezwarunkowo spełniać nakazy wyznaczone przez ustawę.

Obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania określone w stosowanej aktualnie podstawie programowej² w znacznym stopniu

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 910 t. j.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, ze zm.); rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, ze zm.).

koncentrują się na rozwijaniu kompetencji obywatelskich i społecznych uczniów, z zaakcentowaniem postawy szacunku, współpracy, budowania relacji społecznych, tolerancji, które powinny formować dzieci i młodzież jako przeciwników wszelkich przejawów przemocy.

Rozwijanie kompetencji społecznych i obywatelskich w szkole podstawowej oparte jest głównie na realizacji treści nauczania przedmiotów takich, jak język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, wychowanie fizyczne, plastyka i muzyka.

Uczniowie uczą się m.in., że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych, że jest ona źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka, zapoznają się z zapisami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, omawiają zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych, uzyskują informację o osobach i instytucjach, które należy powiadomić o wystąpieniu przemocy, analizują korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu oraz przejawy przemocy w cyberprzestrzeni i sposoby reagowania. Dowiadują się, czym jest szacunek, przyjaźń, życzliwość, altruizm, troska, bezinteresowność, koleżeństwo, wdzięczność, współczucie, empatia, zaufanie, nietykalność osobista, tolerancja, dobro wspólne, współdziałanie, sprawiedliwość, praworządność.

W szkołach ponadpodstawowych treści nauczania z zakresu edukacji społecznej i obywatelskiej uwzględnia w szczególności podstawa programowa przedmiotów: język polski, filozofia, historia, wiedza o społeczeństwie, etyka, wychowanie do życia w rodzinie, wychowanie fizyczne.

Treści nauczania m.in. kładą nacisk na poszanowanie godności ludzkiej i praw, które przysługują każdemu człowiekowi, wzmocnienie postaw obywatelskich, zachęcanie do działań w życiu społecznym, rozpoznawanie przypadków łamania praw człowieka, jak również rozwijanie umiejętności dyskusowania, prezentowania stanowiska na forum publicznym, okazywania szacunku wobec odmiennych poglądów, współpracy w grupie, korzystania z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego.

Warto również zaznaczyć, że treści nauczania przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie podejmują kwestie m.in. takie, jak wartości związane z funkcjonowaniem jednostki w społeczeństwie, fundamenty, na których powinno się opierać dobre małżeństwo, zaufanie i dialog w rodzinie, sposoby rozwiązywania konfliktów, prawa i obowiązki małżonków i rodziców, instytucjonalna pomoc rodzinie w sytuacji: choroby, uzależnienia, ubóstwa, bezrobocia, zachowań ryzykownych, problemów pedagogicznych, psychologicznych, prawnych. Wyodrębnione zostały również wymagania dotyczące postaw, w tym np. komunikowanie uczuć i budowanie prawidłowych relacji w rodzinie i grupie społecznej, odpowiedzialność za atmosferę w rodzinie, radzenie sobie w sytuacji konfliktu, zasady komunikacji werbalnej

i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych, odpowiedzialność za manifestowane reakcje, własny rozwój i samowychowanie.

Uwzględniając treści podstawy programowej, nauczyciele opracowują programy nauczania³.

Program nauczania odzwierciedla koncepcję dydaktyczną oraz wychowawczą nauczyciela i jest to najważniejsze narzędzie w pracy z uczniami.

Program nauczania dopuszcza do użytku w danej szkole jej dyrektor. Dopuszczone do użytku programy nauczania stanowią szkolny zestaw programów nauczania, w którym musi być uwzględniona w całości podstawa programowa ustalona dla danego etapu edukacyjnego⁴.

W świetle powyższej informacji, należy przyjąć, iż uczniowie na wszystkich etapach edukacyjnych obowiązkowo realizują treści nauczania, które kształtują ich kompetencje społeczne i obywatelskie, a tym samym budują w nich świadomość równych praw wszystkich ludzi oraz negacji przemocy.

Z poważaniem

Alina Teresa Sarnecka
Dyrektor
Departament Podręczników, Programów i
Innowacji
/ – podpisany cyfrowo/

³ Art. 3 ust. 13b) ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327).

⁴ Art. 22a, Tamże.